

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Кафедра ЮНЕСКО з наукової освіти

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

НАУКОМЕТРІЯ ТА НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

(назва навчальної дисципліни)

Освітні, педагогічні науки

(назва освітньої програми)

Рік навчання 2024-2025, семестр I, II

Форма навчання (денна/вечірня, заочна)

Галузь знань

01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність

011 Освітні, педагогічні науки

(шифр, назва)

Освітній рівень

Третій (освітньо-науковий)

(доктор філософії PhD)

Кафедра
та викладач

Кафедра ЮНЕСКО з наукової освіти

Викладач/викладачі: Свириденко Денис Борисович

Лінк на профіль викладача на сайті факультету чи у Google Scholar: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=ow--CJwAAAAJ&hl=en>

E-mail: (адреса корпоративної пошти викладача): d.b.svyrydenko@udu.edu.ua

Лінк на курс в Moodle: <https://moodle.udu.edu.ua/course/view.php?id=9352>

**I. Основна мета/цілі
навчання**

Формування у здобувачів третього рівня вищої освіти знань про наукометрію як складову забезпечення результативності їх науково-дослідної діяльності та формування практичних умінь та навичок використання наукометричних інструментів, а також розвиток умінь щодо здійснення науково-організаційної діяльності відповідно до діючих у системі підготовки аспірантів нормативних актів.

**II. Місце навчальної
дисципліни в
освітній програмі***

*Навчальна дисципліна обов'язкова
Цикл загально-наукової підготовки*

**III. Обсяг навчальної
дисципліни**

	<i>Денна, вечірня</i>	<i>Заочна</i>
<i>Кількість кредитів</i>	4	4
<i>Загальна кількість годин</i>	120	120
<i>Лекційні заняття</i>	30	8
<i>Семінарські/практичні заняття</i>	22	6
<i>Самостійна робота</i>	68	106

IV. Короткий зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Наукометрія як галузь знань. Наукометричні форми впровадження результатів дослідження. (Модуль передбачає вивчення: історії виникнення наукометрії; соціокультурних передумов дисциплінарного оформлення наукометрії; методологію наукометрії (бібліометричні та імовірісно-статистичні методи, метод експертних оцінок); індексу Гірша та інших індексів сучасної наукометрії; повнотекстових баз даних та наукометричних баз; Платформи Open Journal System; наукометричних форм впровадження результатів дослідження аспірантів. В ході освоєння модулю передбачено визначення критеріїв якісних з точки зору наукометрії наукових журналів; дослідження технологічного забезпечення наукометрії (електронні видання, пошукові системи, «видимість» публікації, політика Open Access, DOI тощо); дослідження особливостей Профілів ORCID, Academia.edu, ResearchGate тощо).

Тема 1. Становлення наукометрії як галузі знань

Тема 2. Роль наукометрії у науково-дослідницькій діяльності аспірантів

Тема 3. Евристичний потенціал та недоліки наукометрії

Модуль 2. Наукометричні бази даних Google Scholar, Scopus, Web of Science. (Модуль передбачає дослідження наступних питань: Історія виникнення та сучасні можливості Google Scholar. Профіль автора (закритість, видимість, наповнення тощо). Наукометричні показники дослідника у Google Scholar. Проблема афіліації. Особливості пошуку. Місце Google Scholar у світовій наукометрії. Недоліки системи. Історія виникнення та сучасні можливості Scopus. Профіль ScopusID. Наукометричні показники дослідника у Scopus. Поняття імпакт-фактору журналу SPIN. Особливості пошуку. Рейтинг журналів. Проблема перевірки включеності журналу у базу Scopus. Недоліки системи. Історія виникнення та сучасні можливості Web of Science. Профіль ResearcherID. Наукометричні показники дослідника у Web of Science. Складові Web of Science Core Collection (Arts & Humanities Citation Index, Science Citation Index Expanded, Social Sciences Citation Index, Emerging Sources Citation Index). Особливості пошуку. Рейтинг журналів. Проблема перевірки включеності журналу у базу Web of Science (Master Journal List). Недоліки системи.)\

Тема 1. Особливості та практичні можливості наукометричної бази Google Scholar.

Тема 2. Мультидисциплінарна наукометрична база даних Scopus.

Тема 3. Мультидисциплінарна наукометрична база даних Web of Science.

Модуль 3. Вітчизняний вимір наукометрії у дослідницькій діяльності аспірантів. (У ході опанування модулем відбувається дослідження наступних аспектів дослідницької діяльності аспірантів, а саме: наукометричні показники українських організацій у Google Scholar, Scopus, Web of Science; вітчизняні журнали у наукометричній базі Scopus; вітчизняні журнали у наукометричній базі Web of Science; рейтинги української науки у світових рейтингах наукометричних баз; проблема інтеграції українських наукових видань у наукометричні бази даних, критерії включення видання до наукометричних баз Scopus та Web of Science; наукометричний моніторинг суб'єктів наукової діяльності України; платформа URAN; нормативне забезпечення діяльності УІНЦ; національний репозитарій академічних текстів; проблема плагіату у сучасній українській науці; індивідуальний рейтинг дослідника у системі; рейтинги організацій у системі; розширенні можливості пошуку у системі (установа, галузь знань тощо).

Тема 1. Наукометричні показники української науки.

Тема 2. Український індекс наукового цитування (УІНЦ).

Тема 3. Бібліометрика української науки.

Модуль 4. Науково-організаційна діяльність в контексті проведення наукового дослідження та захисту кваліфікаційної наукової роботи на здобуття освітнього ступеня доктора філософії. (Загальні положення Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність»: основні терміни та їх визначення. Суб'єкти наукової та науково-технічної діяльності: права та обов'язки. Соціально-правові гарантії вчених та наукових працівників. Управління у сфері наукової та науково-технічної

діяльності: форми, методи, повноваження, фінансування, кадрове забезпечення тощо. Проблеми та перспективи розвитку наукової та науково-технічної діяльності в Україні. Організаційна структура науки та її функції. Система підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів. Види та етапи науково-організаційної діяльності. Порівняльний аналіз науково-організаційної діяльності в Україні та за кордоном. Поняття про наукову інформацію її види та сутність. Наукова інформація та її джерела пошуку (отримання). Технології роботи з електронними та паперовими інформаційними джерелами. Специфіка проведення емпіричного та теоретичного дослідження. Аналіз та інтерпретація інформації. Особливості та принципи накопичення і оформлення інформаційних джерел. Загальна характеристика етапів наукового дослідження. Види оформлення проміжних результатів наукового дослідження: статті, тези, доповіді, монографії. Аналіз, систематизація та узагальнення результатів дослідження. Вимоги та структура оформлення дисертації згідно Наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40. Поняття про паспорт спеціальності. Етапи підготовки дисертації до захисту. Попередній захист дисертації. Перелік документів та процедура їх підготовки до подання та розгляду у разі спеціалізованої вченої ради дисертаційного дослідження. Разова спеціалізована вчена рада: функції, склад, структура, права, обов'язки тощо. Сценарій прилюдного захисту як нормативна процедура. Вимоги до відкритості матеріалів та організації сторінки разової спеціалізованої ради. Процедура захисту дисертаційного дослідження. Процедура присудження ступеня доктора філософії та підстави для скасування.).

Тема 1. Науково та науково-технічна діяльність в Україні: нормативно-правовий аспект.

Тема 2. Науково-організаційна діяльність як технологія спрямована на забезпечення та координацію наукової, науково-технічної та науково-педагогічної діяльності: структура, функції, види, етапи.

Тема 3. Наукова інформація та дослідно-експериментальна перевірка: пошук, накопичення, обробка даних.

Тема 4. Обробка та оформлення результатів дослідження освітньо-наукового рівня доктора філософії.

Тема 5. Підготовка до захисту дисертації освітнього рівня доктора філософії: вимоги, етапи, процедури.

Тема 6. Процедура захисту дисертації.

Детальніша інформація про тематику дисципліни (види занять, теми практичних/семінарських занять, теми самостійної роботи, індивідуальні завдання та інші) розміщена на курсі у Moodle: <https://moodle.udu.edu.ua/course/view.php?id=9352>

V. Результати навчання

Інтегральна компетентність. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері освіти та педагогіки в дослідницько-інноваційній і науково-педагогічній діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань і вдосконалення професійної практики; володіти методологією наукової та педагогічної діяльності, здійснювати самостійне оригінальне дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

ЗК 2. Здатність здійснювати пошук, систематизацію та критичне оцінювання інформації з різних джерел, застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології у науковій і професійній діяльності.

ЗК 3. Здатність до наукової та професійної комунікації державною й іноземною мовами, аргументованого представлення власної позиції та співпраці в національному й міжнародному академічному середовищі.

ЗК 4. Здатність діяти на засадах академічної доброчесності, професійної етики та соціальної відповідальності, поважати права людини, різноманітність і рівні можливості.

ЗК 5. Здатність самостійно та в команді планувати й реалізовувати діяльність, виявляти ініціативу та лідерство, оцінювати якість роботи, здійснювати рефлексію і професійний саморозвиток в умовах змін та невизначеності.

ФК 6. Здатність представляти, оприлюднювати та поширювати результати педагогічних досліджень, здійснювати наукову експертизу й фахову дискусію, розвивати дослідницьку співпрацю з дотриманням академічної доброчесності, дослідницької етики, прав інтелектуальної власності та принципів відкритої науки.

ФК 7. Здатність планувати й організовувати науково-педагогічну та дослідницько-інноваційну діяльність, розробляти освітні й наукові проєкти та управляти ними, здійснювати експертизу освітніх рішень і брати участь у забезпеченні якості освіти.

ПРН 5. Здійснювати систематичний пошук і критичне оцінювання наукової інформації, використовувати бібліографічні та наукометричні бази даних; обґрунтовано застосовувати цифрові засоби й інструменти штучного інтелекту для дослідження, опрацювання та візуалізації даних і розроблення освітніх ресурсів, перевіряючи коректність отриманих результатів.

ПРН 6. Представляти й обговорювати результати досліджень державною та іноземною мовами в усній і письмовій формах; готувати наукові публікації, доповіді та матеріали для різних аудиторій, аргументовано обстоювати власну позицію й здійснювати фахову взаємодію в національному та міжнародному академічному середовищі.

ПРН 7. Дотримуватися академічної доброчесності, дослідницької етики та прав інтелектуальної власності; забезпечувати належне цитування, прозорість дослідницьких процедур, захист даних і прав учасників дослідження; застосовувати принципи відкритої науки з урахуванням етичних та правових обмежень.

ПРН 11. Розробляти освітні й наукові проєкти, визначати їх цілі, етапи, ресурси, ризики та критерії результативності; обґрунтовувати рішення щодо організації науково-педагогічної діяльності й удосконалення освітніх програм на основі нормативних документів, результатів моніторингу якості та потреб заінтересованих сторін.

ПРН 13. Здійснювати рефлексію та самооцінювання власної наукової і професійної діяльності, планувати й реалізовувати безперервний саморозвиток та самовдосконалення; самотійно та у співпраці з іншими розв'язувати дослідницькі й науково-педагогічні завдання, ініціювати та розвивати нові ідеї й підходи у сфері освіти та педагогіки, виявляти відповідальність за власні рішення та здатність діяти в умовах невизначеності.

VI. Порядок і критерії оцінювання

Поточний контроль: виконання індивідуальних завдань, підготовка презентацій.

Перезарахування окремих тем або модулів дисципліни за умови підтвердження відповідних навчальних результатів, здобутих у межах неформальної освіти (курси, тренінги, семінари, сертифікати тощо): перезарахування здійснюється на підставі поданої документації, яка підтверджує зміст, тривалість і результати навчання, та після оцінки відповідності компетентностей викладачем курсу або уповноваженою комісією, відповідно до Положення про неформальну та інформальну освіту учасників освітнього процесу в УДУ імені Михайла Драгоманова (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-neformalnu-ta-informalnu-osvitu-uchasnykiv-osvitnoho-protsesu-v-udu-imeni-mykhaila-drahomanova>).

Форма підсумкового контролю - залік

Рівень відповідності критеріїв оцінювання:

Творчий рівень (90 – 100 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну повністю, вільно володіє навчальним матеріалом, успішно і креативно висловлюється з теми будь-якого рівня складності, аргументовано висловлює свої думки.

Високий рівень (80 – 89 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну в необхідному обсязі, володіє навчальним матеріалом у межах навчальної дисципліни, проте у відповідях допускає деякі неточності.

Достатній рівень (70 – 79 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну в повному обсязі, але нерівномірно володіє навчальним матеріалом, здатний його аналізувати, проте не може сформулювати висновки досить ґрунтовно.

Задовільний рівень (65 – 69 балів). Здобувач загалом опанував навчальну дисципліну, але більшість тем засвоїв поверхово.

Низький рівень (60 – 64 балів). Здобувач загалом засвоїв навчальну дисципліну, але дуже поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні і фрагментарно, не може самостійно викласти зміст більшості тем.

Незадовільний рівень: 35 – 59 балів з можливістю повторного складання. Здобувач частково засвоїв навчальну дисципліну, не засвоїв більшості тем, володіє елементарними знаннями з навчальної дисципліни;

0 – 34 балів з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни. Здобувач не виконав більшості завдань, не володіє навчальним матеріалом.

VII. Політика курсу*

Загальні правила під час занять: *взаємоповага; активна участь у дискусіях та обговореннях; вимкнення гаджетів (під час онлайн-занять вимкнення звуку); запис матеріалу:* можна записувати матеріал лекцій.

Дедлайни та умови для перескладання: *чіткі дедлайни:* всі завдання мають бути виконані та здані до зазначеного терміну; *обрунтування пропусків; перескладання:* можливість перескладання передбачається.

Академічна доброчесність: *самостійна робота:* завдання мають виконуватися самостійно, в разі посилання на матеріали – цитування джерел; *плагіат є неприпустимим.*

Індивідуальні консультації: при виникненні питань, здобувачі мають можливість звернутися до викладача за індивідуальною консультацією.

VIII. Основні інформаційні ресурси

*Зазначають кілька основних джерел (підручники, посібники, статті, монографії, інтернет-ресурси тощо) для вивчення навчальної дисципліни**

Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб. Суми: СНАУ, 2020. 220 с.; Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. / С. Е. Важинський, Т. І. Щербак. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.; Наукові дослідження і розробки: світова практика та вітчизняний досвід / Т. В. Писаренко [та ін.]. Київ: УкрІНТЕІ, 2019. 266 с.; Спеціалізовані вчені ради УДУ імені Михайла Драгоманова. URL: <https://udu.edu.ua/nauka/spetsializovani-rady>; Семеног О. М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти = Researcher's Academic Culture: European and National Contexts : навч. посіб.; Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка, "Erasmus+ ", Programme of the European Union, EurDocs, програма модуля Жана Моне (2018-2021). Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021. 215 с.; Юрко Н. А. Академічна доброчесність : основні принципи та види порушень / Юрко Н. А., Стифанишин І. М., Проценко У. М. // Young Scientist. 2020. № 3.2 (79.2). С. 133-136.; Martín-Martín, A., Thelwall, M., Orduna-Malea, E. (2021). Google Scholar, Microsoft Academic, Scopus, Dimensions, Web of Science, and OpenCitations' COCI: a multidisciplinary comparison of coverage via citations. Scientometrics, 126, 871–906. URL: <https://doi.org/10.1007/s11192-020-03690-4>

*Обговорено та затверджено на засіданні кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки
протокол № 2 від 10 вересня 2025 р*
